ՈՒՐԲԱԹ 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1881—№ 194

№—194 ՈՒՐԲԱԹ 25 ՍԵՊՏԵՏԵՄԲԵՐԻ 1881

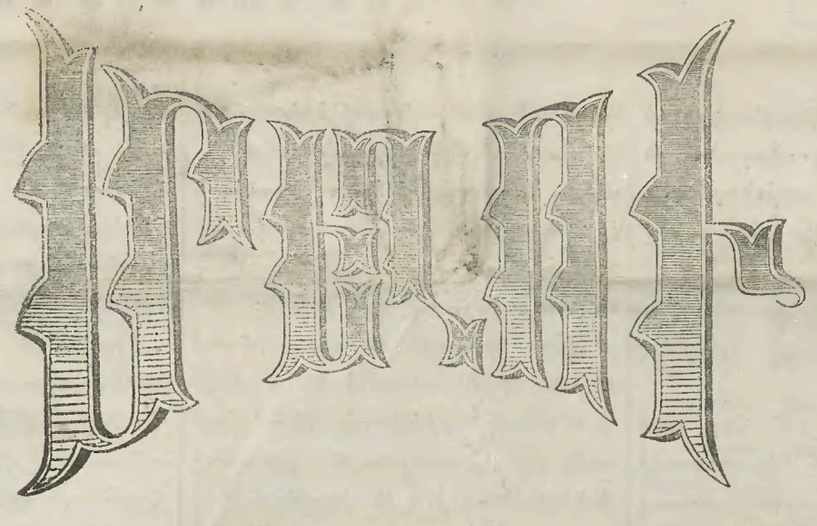

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹ

Հասարակվում է ամեն օր բացի երկուշաբթի և ասո օրերից։
Տարեկան գինն է 10 ռուբլի։
Առանձին համարներով խմբագրությունը 5 կոպ.։

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր բացի կիրակի և ասո օրերից առաւօտեան 10—2 ժամը կէսօրից յետոյ։

Յօդուածագրական դիմում են ուղղակի խմբագրութեան հասցէով. Въ редакцію газеты «Нагъ Айастанъ», въ Тифлисъ, или Rédaction de «Meghu Hai stani» à Tiflis (Caucase).

Խմբագրութեանս ուղղած թէ՛ յօդուածները և թէ՛ նամակները պէտք է պարզ գրուած լինեն գրողի ստորագրութեամբ և հասցէով։ Խմբագրութիւնը կարող է փոփոխել, ուղղել և կրճատել յօդուածները։ Խմբագրութիւնը իր վերայ չէ առնում յետ ուղարկել յօդուածները և պահում է երկու ամիս մինչեւ ցպահանջ։

Բաժանորդագրութեանց համար վճարում են ամեն մի բաւին 1½ կոպէկ։

Բաժանորդագրութիւնները ընդունվում են խմբագրատանը և պ. Շահվերդեանի տաւիղխանում։

Բաժանորդագրութիւնները ընդունվում են հայկէն և օտար լեզուներով։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ·

Ֆիւրդ ցեղի նշանակութիւնը և անոր ինքնավար Հայաստանում։
Ազգային.—Թղթակցութիւն Հին—Նախիջևանից։
Քաղաքական.—Ֆրանսիա։
Մեղուի հեռագրերը։
Մանր լուրեր։
Յայտարարութիւններ։
Բանաբերական.—Թղթակցութիւն կ. Պոլսից։

ԹԻՖԼԻՍ, 24 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1881 Թ·

—

ՖԻՒՐԴ ՑԵՂԻ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՑԵՂԸ ԻՆՔՆԱՎԱՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ·

Հայաստանի ինքնավարութեան խնդիրը քննելով անտարակոյս եւրոպական մեծ աէրութիւնների ներկայացուցիչները Պօլսում քննութեան կառնեն և հայ ազգաբնակութեան ապագութիւնը Հայաստանում։

Մի կերպում ուր զանազան ժողովներ են բնակվում, թէ՛ ցեղով թէ՛ լեզուով թէ՛ կրօնով և թէ՛ սովորութիւններով տարբեր, անբնական է, որ այդ որոշ կերպում մէկ ժողովուրդ տարբ միւսի հաշուով, որ մէկ ցեղը տիրապետ միւսին, մանաւանդ, որ տիրապետող ցեղը թուով պակաս է ստորադրեալ ցեղից։ Այդ պատճառով էլ մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչները, գլխաւորապէս Լորդ Դէօֆֆերինը կաշեցան ուսումնասիրել, թէ Հայաստանում ինչ և ինչ ժողովուրդներ են բնակվում և դրանց որքանութիւնը։

Արդէն յայտնի է, որ Գուռը իւր վճռակագրական մարդահամարը ներկայացրեց, նոյնը արեց և Ներսէս Պատրիարքը Հայաստանի ազգաբնակութեան վերաբերմամբ։

Մենք երկար ձշտութեան վերայ էլ տարակուսում ենք, որովհետև եթէ երկու կողմն էլ կամենան ճշտութեամբ վիճակագրական մարդահամար ցոյց տալ այնուամենայնիւ այդ չի յաջողիլ նրանց, որովհետև Թիւրքիայի ներքին վարչական դրութիւնը այնպիսի տոր, նահապետական դրութեան մէջն է, և այդպիսակ ճիշտ մարդահամարի համար այնչափ արգելքներ կան փոքր-Ասիայում, որ անկարելի է այժմեան Թիւրքիայի դրութեան մէջ մի մանր ճիշտ մարդահամար անել և վիճակագրական ցուցակ կազմել։

Որովհետև վերը, ցոյց տուած պատճառով պետականների համար մեծ և վճռական նշանակութիւն ունի, թէ որ ժողովուրդը մեծամասնութիւն է կազմում Հայաստանում, այդ պատճառով ոչնք էլ չը պէտք է զարմանայ, եթէ Գրան և Ներսէս Պատրիարքի ցոյց տուած վիճակագրական ցուցակները խիստ տարբերվում են միմեանցից։

Ներսէս Պատրիարքի վիճակագրական ցուցակով Հայաստանում—Հայերը մեծամասնութիւն են կազմում, իսկ Գրան ցոյց տուած հաշուով Տաճկահայաստանում Հայերը կազմում են փոքրամասնութիւն։ Որովհետև խնդիրը վերաբերում է Հայաստանի ինքնավարութեան, և դրա համար մեծ նշանակութիւն ունի, որ Հայերը Հայաստանում մեծամասնութիւն կազմեն, բնական է, որ Ներսէս Պատրիարքի վիճակագրական ցուցակը լինի կազմուած Հայերի օգտին, իսկ Գուռը, որ Հայաստանի ինքնավարութիւնը չէ ցանկանում, նոյնպէս բնական է, որ Հայերի Թիւը ուզածի պէս պակասեցրած հաշուէ։ Դրան համար հեշտ է Հայաստանի մարդահամարը կազմել, բոլոր Թրքահաւս Հայերին նա քիւրդերի հաշուին կը ձգէ, նա երեւի հաշուի չի առնիլ այն ամեն Հայերին, որոնք ժամանակով հեռացել են Հայաստանից և բնակվում են Պօլիս կամ ուրիշ տեղերում, վերջապէս նա կաշխատէ Հայաստանի հայ ազգաբնակութեան մարդահամարի minimum-ը ցոյց տալ։

Անտարակոյս մի որոշ երկրում ազգաբնակութեան որքանութիւնը մեծ նշանակութիւն ունի։ Կարևաւոր է, որ Հայութեան համար գործողները գէթ հիմիկուանից այդ խնդրի վերայ ուշադրութիւն դարձնեն։ Հայաստանի հայ ազգաբնակութիւնը մեծացնելու, աւելացնելու համար ամենազգուշաւոր և տպուս միջոցներից երկուսը են. գաղթականութեան առաջն առնել և գաղթականներին յետ գաղթեցնել։ Թէ ինչպես պէտք է անել այդ, ինչ միջոցների պէտք է դիմել—դրա վերայ խօսելը հիմա այս յօդուածի նպատակը չէ։

Մի ժողովրդի ինքնավարութիւն, անկախութիւն, ինքնուրոյն պետութիւն կազմելուն արդիւնք չէ նրա Թուի մեծ լինելը, այլ նրա միջազգային դիրքը, նրա քաղաքական նշանակութիւնը, նրա ներքին կազմակերպութիւնը։ Շատ իշխանութիւններ, հասարակապետութիւններ, թագաւորութիւններ կան, որոնց ազգաբնակութեան Թիւը շատ փոքր է։

Տաճկահայաստանում բնակվող հայերի Թիւը արդելը չի կարող լինել, որ Տաճկահայաստանի հայերը ինքնավարութիւն ստանան։

Տաճկահայաստանին ինքնավարութիւն տալու խնդրում ահա դժուարութիւնը ինչումն են գտնում։

Տաճկահայաստանում բնակվում են զանազան ժողովրդներ. իսկ Գուռը պնդում է, որ մահմետական տարրը, քիւրդերը իրենց Թուով գերազանցում են հայերից։ Դրանից հետևցնում են, որ անարդար կը լիներ մի երկրում բազմութիւն, մեծամասնութիւն գազմող տարրը ստորադասել փոքրամասնութիւն կազմող տարրին։ Այսպէս՝ անկարելի է հայերին տալ ինքնավարութիւն, երբ քիւրդերը Թուով շատ են հայերից։ Այսպէսից ստեղծել են կամ ջանք են գնում ստեղծել քրդական խնդիր։

Պարզ են սպասում, որ մենք աշխատենք ապացուցել, Թէ Տաճկահայաստանում հայերի Թիւը քրդից աւելի մեծ է, որ հայերը Տաճկահայաստանում կազմում են մեծամասնութիւն, և որ հայերի Թիւը ուզածի պէս պակասեցրած հաշուէ։ Դրան համար հեշտ է հայերին նա քիւրդերի հաշուին կը ձգէ, նա երեւի հաշուի չի առնիլ այն ամեն հայերին, որոնք ժամանակով հեռացել են Հայաստանից և բնակվում են Պօլիս կամ ուրիշ տեղերում, վերջապէս նա կաշխատէ Հայաստանի հայ ազգաբնակութեան մարդահամարի minimum-ը ցոյց տալ։

Անտարակոյս մի որոշ երկրում ազգաբնակութեան որքանութիւնը մեծ նշանակութիւն ունի։ Կարևաւոր է, որ Հայութեան համար գործողները գէթ հիմիկուանից այդ խնդրի վերայ ուշադրութիւն դարձնեն։ Հայաստանի հայ ազգաբնակութիւնը մեծացնելու, աւելացնելու համար ամենազգուշաւոր և տպուս միջոցներից երկուսը են. գաղթականութեան առաջն առնել և գաղթականներին յետ գաղթեցնել։ Թէ ինչպես պէտք է անել այդ, ինչ միջոցների պէտք է դիմել—դրա վերայ խօսելը հիմա այս յօդուածի նպատակը չէ։

Մի ժողովրդի ինքնավարութիւն, անկախութիւն, ինքնուրոյն պետութիւն կազմելուն արդիւնք չէ նրա Թուի մեծ լինելը, այլ նրա միջազգային դիրքը, նրա քաղաքական նշանակութիւնը, նրա ներքին կազմակերպութիւնը։ Շատ իշխանութիւններ, հասարակապետութիւններ, թագաւորութիւններ կան, որոնց ազգաբնակութեան Թիւը շատ փոքր է։

Տաճկահայաստանում բնակվող հայերի Թիւը արդելը չի կարող լինել, որ Տաճկահայաստանի հայերը ինքնավարութիւն ստանան։

Տաճկահայաստանին ինքնավարութիւն տալու խնդրում ահա դժուարութիւնը ինչումն են գտնում։

Տաճկահայաստանում բնակվում են զանազան ժողովրդներ. իսկ Գուռը պնդում է, որ մահմետական տարրը, քիւրդերը իրենց Թուով գերազանցում են հայերից։ Դրանից հետևցնում են, որ անարդար կը լիներ մի երկրում բազմութիւն, մեծամասնութիւն կազմող տարրը ստորադասել փոքրամասնութիւն կազմող տարրին։ Այսպէս՝ անկարելի է հայերին տալ ինքնավարութիւն, երբ քիւրդերը Թուով շատ են հայերից։ Այսպէսից ստեղծել են կամ ջանք են գնում ստեղծել քրդական խնդիր։

Պարզ են սպասում, որ մենք աշխատենք ապացուցել, Թէ Տաճկահայաստանում հայերի Թիւը քրդից

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ

13/25 սեպտեմբերի·

(Թղթակցութիւն «Մեղու Հայաստանի» լրագրի)

Քաղաքական աչխարհի ամենէն աւելի ուշադրութիւնը դրաւոց նիւթերէն մին եղած է այժմ Եգիպտոսի ներքին վիճակը, ուր ընդդիմադրա չահեր միջազգային դաշնագրութեանց չնորհիւ առաջմանակայ խաղաղութիւն մը հաստատած էին, որ անմիջապէս վտանգի կ'ենթարկուի ամենէն թեթև քամիին առջև։ Ամենուն պատութիւնը որ իրեն հարկատու իշխանութեան բարեկարգութիւնէն անմիջական չահ ունի, բացարձակապէս արդելած է ամենախիստ պատիժներու չնորհիւ, առհասարակ Թուրքիոյ մասլոյն, Եգիպտական խնդրոյ վերայ ոեւէ բան գրելու, և որքան ալ կառավարչական չրջաններու և պետական անձանց մէջ լուրջ խորհրդածութեան և չեմք վիճաբանութեանց առիթ տուած է Եգիպտական խնդիրը, նոյնքան ալ խոր տպիտութեան և հետևարար անտարբերութեան մէջ թողած է այս մասին մամուլը, որ բնաւ տեղեկութիւն չունի այս կիճռոտ խնդրոյն զանազան պատգամներէն, խուլ դժգոհութիւն մը երկար առնէ ի վեր եգիպտական ժողովրդեան ամեն դասակարգին մէջ։ Եկած էր արդեան ձգել-Ռիազ փաշայի նախագահութեամբ կազմել նախարարութեան պաշտօնավարութեան առաջին օրէն և ժողովրդեան մէջ տիրող այս խուլ դժգոհութիւնը՝ ղինուորական կարգերուն մէջ մինչև ապստամբութեան սկզբնաւորութեան չարժառիթ մը կը նկատուէր։ Այս ապստամբութիւնը տեղի ունեցաւ չաբաթ մը առաջ՝ երբ 4000 եգիպտացի կանոնաւոր զօրք՝ ընդդէմ սպայից առաջնորդութեամբ խովի պալատը պաշարելով Ռիազ-փաշայի նախարարութեան պաշտօնանկութիւնը կը պահանջէին և կարգ մը ուրիշ պայմաններ ևս կը դնէին, որպէսզի թանակը կարենայ հաւատարիմ մնալ խովի իշխանութեան։

Ղինուորական այս չարժումը, որ պահ մը եւրոպական աէրութեանց ներկայացուցիչներուն մատնանչութեան առիթ պատճառած էր, թէզիֆիք-փաշային համար անմիջական երկիւղ մ'էր, որ ըմբռնելով իրաց վիճակին ծանրութիւնը և տեսնելով որ անկարելի էր դրուել այս դինեալ ամբոխը պարտուորեցաւ գլխատրնեբուն միջև տեղի տալ։ Ներկայ դանուելով մի քանիները խոր մտորման կոչել և եզած առաջարկութեանց մանրամասնութեանց տեղեակ լինելէ յետոյ առաջարկեցին։

1. Տրոց թեթևութիւն ևս կանոնաւոր բաչխման։

2. Վճռաւորական միջազգային դաշնադրութեանց հետ։

3. Եգիպտական ներսէն վիճակին վրայ եւրոպական հսկողութեան իրաւանց պահպանում։

4. Միջազգային դատարանաց պահպանում, բայց ներքին դատարանաց վերակազմութիւն։

5. Եգիպտական սահմանադրութեան մը հաստատութիւն։

6. Եգիպտական մնայուն բանակին մինչև 18,000 զօրաց թուոյն բարձրացում։

Խովը վերոյիշեալ առաջին 4 պայմանաց զործադրութեան համար պէտք եղած ապահովիչ խոստումները առնէ յետոյ, վերջին երկու պայմանաց այն է 5 դի և 6-դի համար չը կարենալով ինքնին հաւանութիւն տալ՝ նախագահ սուլթանին կառավարութեան կանչն հարցնել և ըստ այմ գործադրելու խոստում առնելէ յետոյ խովին և զինուորական չարժմանց գլխատրներուն միջև տեղի ունեցած բանակցութենէն ներկայ գանուելէ նաև անգլիական հիւպատոսի փոխանորդը, որ սոյն անասկցութենէն յետոյ ամեն ջանք ի գործ դրեր է դիզուած բազմութիւնը ցրուելու համար, միանգամայն խորհուրդ տալով խովին, որ յուղալ ամբոխին կիրքը հանդարտեցնելու առաջին եզանակն է անմիջապէս պաշտօնեան ընել Ռիազ-փաշայի նախարարութիւնը, որպ պէտ է չատկապէս յիչեալ ապստամբական ցոյցը։ Խովը անմիջապէս Ռիազ փաշայի պաշտօնանկութիւնը կը վճռէ և Շեվքէթ-փաշա նախարարութեան գլուխ անուանելու դրոյցին վրայ՝ ամբոխը կը ցրուի։ Շեվքէթ-փաշա պաշտօնի անցնելով կը կարգէ նոր նախարարութիւնը և վերոյիշեալ պայմանաց չորսին գործադրութիւնը կ'սկսի անմիջապէս հետամուտ լինել։ Ֆռանսա Թանզիմի խնդրով զբաղած լինելուն առթիվ նա կը զբաղի եգիպտական ներքին վիճակին վրայ, սակայն Անգլիա, որ պնդիլատա Չնգլաստանի դուռը համարած է, անմիջապէս կը փութացնէ նոր իր ճարտար դիւանագէտը պր. Մալէթ և Ֆռանսա ու Անգլիա համաձայնութեամբ կ'որոշուն չ'ընդունել օսմանեան մրջամտութիւն ոեւէ պարագայի մէջ եգիպտական հողին վրայ և ի հարկին միջազգային զօրութեամբ պահպանել առժամանակեայ կերպիւ Եգիպտոսին ներքին բարեկարգութիւնը։ Սուլթանին կառավարութիւնը ցարդ ոեւէ որոշում առած լինելու չը կարծուի 5-րդ և 6-րդ առաջարկութեանց վրայ, որով եգիպտական յուղումը բոլորովին հանդարտած կարելի չէ համարել և երկիւղ կայ, որ հետզ չէ այն օրը յորում եգիպտական խնդիրը Թանզիմի խնդրէն չատ աւելի ծանր ձևով օսմանեան կառավարութեան ուշադրութիւնը պիտի դրաւիրէ և նրա ծանրագրաւ վիճակին վրայ ամենահնճատ խնդիր մը ևս պիտի յաւելու։

Ֆռանսայի դեսպան պ. Թիսօ քանի մը որ յառաջ սուլթանին ներկայանալով ափրիկեան Տրիպոլսոյ նկատմամբ վտահացուցիչ խոստումներ ըրաւ, բայց եգիպտական խնդրոյն վրայ ոեւէ դիտողութիւն մ'ըրած լինելը բնաւ չը լսուեցաւ ոչ լրագրոյ և ոչ ալ պետական անձանց չրջանակներուն մէջ։ Սուլթանը, որ գիտէ գնահատել Ֆռանսական հանդարտասիրութեան բարեկամութեան արժէքը, իւր չահուց հակառակ չը համարեց սրտմտութեամբ հիւրասիրութեամբ պատուել Ֆռանսական վաղմոյ կայսերութեան վերջին ներկայացուցիչը, այն է իշխան Ժերոմ Նապոլէոն, որ իւր ամուս-

ՄՇԱԿ

ԹԵՐԹ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ «ՄՇԱԿԻ» ՏՊԱՐԱՆԻՆ ՄԵՋ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՄԵՐ ՀԱՐՑԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

Ի ՄԱՐՏԻՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

(Շարունակութիւն)

Ա.

Ինչպէս ասինք, Հայկական հարցը ծագեցաւ Սան-Ստեֆանոյի դաշնագրութեան հետ։ Այդ դաշնագրութեան մէջ Ռուսիան ստիպեց Թուրքիան, որ նա ազատ թողու Հայաստանի մի մասը, որ Ռուսիան գրաւած էր պատերազմի ժամանակ։ Այդ մասը կազմում էր Կարսի, Արդահանի, Բաթումի, Ալաշկերտի, Բայազէտի և Վանի նահանգների մի մասը։ Ռուսիան ստիպեց Թուրքիային, որ նա խոստանայ այդ նահանգներում կատարել բարենորոգումներ

ՅԳՅՎԱՆ ՅՂՂՄ

Ի ՀԱՄԱՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԵՎ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱՑ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ Է ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎ

ՀԱՍՑԵ՝ ՎԱՆ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ

ՀԵՌԱԽՈՍ՝ 2-23

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ՝ 12 ՌՈՒԲԼԻ

ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ՝ 6 ՌՈՒԲԼԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԱԾ Է ՈՒՐԲԱԹ, ՇԱԲԱԹ ԵՎ ՏՈՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԻՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀՈԳԵՎՈՐ ՀԱՅՐԸ

Ամեն տարի, երբ Հայրենիքի հոգևոր հայրը՝ Վանի Հայկական Մարմինների Մարտական Մարմինը, հրատարակում է իր տարեկան բաժանորդագրության կոչը, մենք կարդում ենք այն՝ ոչ միայն որպես պաշտոնական փաստաթուղթ, այլև որպես մի հոգևոր ակտ, որով հայրը դիմում է իր զավակներին՝ հիշեցնելով նրանց, որ Հայրենիքը ոչ միայն հող է, այլև հոգի։

Այս տարի ևս նա կանչում է մեզ՝ հավաքվելու Մարմինների Մարտական Մարմնի շուրջ, որպեսզի մեր ամենօրյա հոգսերի մեջ չկորցնենք մեր ազգային դեմքը։

Մենք պատրաստ ենք։ Մենք գիտենք, որ Հայրենիքը պահվում է ոչ թե մեծ ճառերով, այլ փոքր, բայց հավատարիմ գործերով։ Մեկ ռուբլին, որ տալիս է մի աշակերտ, մեկ ռուբլին, որ տալիս է մի կին, որ իր վերջին կոպեկներից է զոհաբերում, ավելի թանկ է, քան հազար ռուբլին, որ տալիս է մի հարուստ, որ չի զգում այդ գումարի կորուստը։

Հայրենիքը պահվում է նրանով, որ մարդիկ չեն մոռանում իրար, որ հարուստը չի ամաչում աղքատի հետ միասին կանգնել նույն դրոշի տակ։

Եվ այդ դրոշը՝ Հայկական Մարմինների Մարտական Մարմնի դրոշը, մեզ համար ոչ միայն խորհրդանիշ է, այլև կենդանի ուժ։ Նա միավորում է մեզ՝ անկախ մեր տարբերություններից, որովհետև նրա տակ կանգնած է ամբողջ ազգը՝ իր ուրախություններով և իր վշտերով։

Այս տարի ևս մենք կանչում ենք մեր ընթերցողներին՝ դառնալ մեր հավատարիմ բաժանորդները։ Ոչ միայն թերթի, այլ գաղափարի։ Ոչ միայն տեղեկությունների, այլ միության։

Որովհետև միայն միասնական ազգը կարող է պահպանել իր լեզուն, իր սովորույթները և իր հոգևոր հարստությունը։

Եվ մենք հավատում ենք, որ մեր ազգը կպահպանի իրեն, քանի որ կան մարդիկ, որոնք չեն մոռանում իրենց ծագումը։

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀՈԳԵՎՈՐ ՀԱՅՐԸ

Ամեն տարի, երբ Հայրենիքի հոգևոր հայրը՝ Վանի Հայկական Մարմինների Մարտական Մարմնի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏՊԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

ՀՐԱՄԱՆՈՎ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԶՕՐՈՒՅԵՑՈ ԼԵՌՍՏՐՈՅ ԹԱՂԱԹԻ